

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ КОМП'ЮТЕРНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор коледжу

Луценко С.С.

«22» грудня 2022 р.

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО КРИТЕРІЇ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ
НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
У ХАРКІВСЬКОМУ КОМП'ЮТЕРНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Схвалено:

Методичною радою коледжу

Протокол № 3

від «8» грудня 2022р.

Педагогічною радою

коледжу

Протокол № 5

від «21» грудня 2022 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у Харківському комп'ютерному фаховому коледжі (далі – Положення) розроблено відповідно до вимог Законів України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556- VII (розділ V Забезпечення якості вищої освіти, стаття 16: Система забезпечення якості вищої освіти), «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145- VIII (розділ V Забезпечення якості освіти, стаття 41: Система забезпечення якості освіти), «Про фахову передвищу освіту» від 09.07.2019 №2745-УІІІ (розділ ІV Забезпечення якості фахової передвищої освіти, стаття 17: Система забезпечення якості фахової передвищої освіти), а також Положення про організацію освітнього процесу у Харківському комп'ютерному фаховому коледжі (п 3.12. Контрольні заходи).

1.2. Дане Положення спрямоване на:

- систематизацію навчального матеріалу, свідоме його засвоєння здобувачами фахової передвищої освіти та стимулювання здобувачів освіти до систематичної активної роботи впродовж навчального року;
- забезпечення відкритості контролю, що передбачає ознайомлення здобувачів освіти на початку вивчення дисципліни з контрольними завданнями та формами контрольних заходів і критеріями їх оцінювання, недопущення розбіжностей між завданнями, що виносяться для контролю, і програмою дисципліни;
- подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується складанням контрольних завдань із застосуванням 4-бальної та 12-бальної шкали оцінювання;
- створення належних умов для засвоєння програмового матеріалу і підготовки до контрольних заходів, що досягаються шляхом чіткого їх розмежування за змістом і в часі;
- розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей здобувачів освіти, розвитку їх творчого мислення та підвищення ефективності роботи викладачів/викладачок.

1.3. Положення складене на підставі таких документів:

- «Положення про організацію освітнього процесу у Харківському комп'ютерному фаховому коледжі»;
- «Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах фахової передвищої освіти, а також надання їм академічної відпустки» від 21.12.2022 року;
- «Типова освітня програма профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти» від 01.06.2018 р . № 570;

– «Про затвердження Порядку проведення державної підсумкової атестації» (наказ МОН України від 07.12.2018 р. № 1369).

1.4. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за всіма видами навчальних робіт здійснюється з предметів загальноосвітньої і професійної підготовки та проводиться за поточним та підсумковим контролюми.

1.5. Знання, вміння здобувачів освіти з предметів загальноосвітньої підготовки оцінюються за 12-бальною шкалою на підставі Загальних критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 05.05.08р. № 371 та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з освітніх компонентів (додаток №1 до наказу).

1.6. Знання, вміння здобувачів освіти з циклу загальної, професійної та практичної підготовки оцінюються за чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», а недиференційованих заліків - за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

1.7. При поточному контролі знання, вміння здобувачів освіти із зазначених циклів предметів оцінюються за 4-бальною шкалою, а в навчальних журналах виставляється кількісна оцінка «5», «4», «3», «2».

1.8. З дисциплін загальноосвітньої підготовки, які є профільними та спеціальними курсами та виходять за рамки Державного стандарту загальноосвітньої підготовки, зараховуються в результатах навчання за освітньо-професійною програмою фахового молодшого бакалавра, обсяги яких визначаються у кредитах ЄКТС й зараховуються в дисциплінах навчального плану підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем фахового молодшого бакалавра (позначені *) після завершення вивчення предмету за 12-бальною шкалою переводяться в 4-бальну шкалу відповідно до «Таблиці оцінювання». Підсумковий контроль з предметів загальноосвітньої підготовки оцінюється за 12-бальною шкалою. Державна підсумкова атестація проводиться у формі ЗНО, з подальшим переведенням 200 бальної системи в 12-бальну.

2. ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПРЕДМЕТІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ

2.1 Оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог навчальних програм.

2.2 Об'єктом оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є знання, вміння та навички, досвід творчої діяльності здобувачів освіти, досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

2.3 Основними функціями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є:

- *контролююча*, що передбачає визначення рівня досягнень окремого(ї) студента/студентки, виявлення рівня готовності до засвоєння нового матеріалу, що дає змогу викладачу, відповідно, планувати й викладати навчальний матеріал;
- *навчальна*, що зумовлює таку організацію оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, коли здійснення оцінювання сприяє повторенню, вивченню, уточненню й поглибленню знань, їх систематизації, вдосконаленню навичок і вмінь;
- *діагностико-коригувальна*, що передбачає з'ясування причин труднощів, які виникають у здобувачів освіти в процесі навчання, виявлення прогалин у знаннях, вміннях та внесення коректив, спрямованих на усунення цих прогалин у діяльність здобувача освіти і педагога;
- *стимульовально-мотиваційна*, що визначає таку організацію оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, коли здійснення оцінювання стимулює бажання поліпшити свої результати, розвиває відповідальність, сприяє змагальності студентів, мотивує до навчання;
- *виховна*, що полягає у формуванні вміння відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми контролю й самоконтролю, сприяє розвитку працелюбності, активності, та інших позитивних якостей особистості.

2.4. При оцінюванні навчальних досягнень здобувачів освіти з предметів загальноосвітньої підготовки враховуються:

- характеристика відповіді: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;
- якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність;
- сформованість загальнонавчальних та предметних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: уміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності (уміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);
- самостійність оцінних суджень.

2.5. Характеристики якості знань пов'язані між собою, доповнюють одна одну і містять:

- *повноту знань* – кількість знань, визначених навчальною програмою;
- *глибину знань* – усвідомленість існуючих зв'язків між групами знань;
- *гнучкість знань* – уміння здобувачів освіти застосовувати набуті знання в стандартних і нестандартних ситуаціях; знаходити варіативні способи використання знань; уміння комбінувати новий спосіб діяльності з уже відомих;
- *системність знань* – усвідомлення структури знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших;
- *міцність знань* – тривалість збереження у пам'яті, відтворення у необхідних ситуаціях.

2.6. Знання є складовою умінь здобувачів освіти діяти. Уміння виявляються в різних видах діяльності й поділяються на розумові і практичні.

2.7. Навички – дії, доведені до автоматизму в результаті виконання вправ. Для сформованих навичок характерні швидкість і точність відтворення.

2.8. Ціннісні ставлення виражають особистий досвід здобувачів освіти, їхні дії, переживання, почуття, які виявляються у відношенні до того, що оточує (людей, явищ, подій тощо). У контексті компетентісної освіти це виявляється у відповідальності здобувачів освіти, прагненні закріплювати позитивні надбання в навчальній діяльності, зростанні вимог до своїх навчальних досягнень.

2.9. Названі вище орієнтири покладено в основу чотирьох рівнів навчальних досягнень студентів: початкового, середнього, достатнього, високого. Вони визначаються за такими характеристиками:

– **перший рівень – початковий.** Відповідь студента (студентки) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

– **другий рівень – середній.** Студент (студентка) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

– **третій рівень – достатній.** Студент (студентка) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь студента (студентки) правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень.

– **четвертий рівень – високий.** Знання студента (студентки) є глибокими, міцними, системними; студент (студентка) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

2.10. Визначення високого рівня навчальних досягнень, зокрема, оцінки 12 балів, передбачає знання та уміння в межах навчальної програми і не передбачає участі в олімпіадах, творчих конкурсах тощо. Кожний наступний рівень вимог вбирає в себе вимоги до попереднього та додає нові характеристики.

2.11. Критерії оцінювання навчальних досягнень з кожного освітнього компоненту за всіма видами робіт наведені у робочих програмах навчальних дисциплін з усіх предметів загальноосвітньої підготовки і реалізуються в нормах оцінок, які встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь і навичок, які оцінюються, та показником оцінки в балах.

2.12. Видами оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є поточне, тематичне, підсумкове (семестрове) оцінювання, державна підсумкова атестація (атестація загальноосвітньої підготовки) та атестація здобувачів фахової передвищої освіти, яку здійснює екзаменаційна комісія.

<i>Рівні навч. досягнень</i>	<i>Бали</i>	<i>Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів/студенток</i>
I. Початковий	1	Студент (студентка) розрізняє об'єкти вивчення.
	2	Студент (студентка) відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Студент (студентка) відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
II. Середній	4	Студент (студентка) з допомогою викладача відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну дію.
	5	Студент (студентка) відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило.
	6	Студент (студентка) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь правильна, але не достатньо осмислена. Вміє застосувати знання при виконанні завдань за зразком.
III. Достатній	7	Студент (студентка) правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити приклади на підтвердження думок, частково контролює власні навчальні дії.
	8	Знання студента (студентки) є достатнім, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати зв'язки між фактами, робити висновки, контролювати власну діяльність. Відповідь логічна, але має неточності.
	9	Студент (студентка) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
IV. Високий	10	Студент (студентка) має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки та узагальнення.
	11	Студент (студентка) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
	12	Студент (студентка) має системні, міцні знання в обсязі та межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних і нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації та приймати рішення.

3. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

3.1. Поточний контроль полягає в оцінюванні рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретних робіт, повноти та якості засвоєння студентами навчального матеріалу та виконання індивідуальних завдань відповідно до робочої програми навчальної дисципліни (предмета) і здійснюється викладачами впродовж семестру.

3.2. Об'єктом поточного контролю є знання, уміння й навички, самостійність оцінних суджень, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності. Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми. Його основними завданнями є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння й первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, установлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок.

3.3. Формами поточного контролю є індивідуальне, групове та фронтальне опитування; робота з діаграмами, графіками, схемами; зарисовки біологічних об'єктів; робота з контурними картами; виконання студентами різних видів письмових робіт; взаємоконтроль студентів у парах і групах; самоконтроль тощо.

3.4. В умовах упровадження зовнішнього незалежного оцінювання особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів. Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основною для коригування роботи викладача на занятті.

3.5. Поточний контроль із предметів загальноосвітньої підготовки включає в себе тематичний контроль та проміжну атестацію, яка виставляється підставі оцінок за тематичний контроль, а з дисциплін освітньо-професійної підготовки – проміжну атестацію в середині семестру.

3.6. Поточний контроль практик здійснюється керівником практики відповідно до робочої програми та графіка її виконання.

3.7. Повторне складання заходів поточного контролю на вищу оцінку може проводитись як виняток після завершення сесії тільки за наявності поважних причин і з дозволу завідувача відділення за погодження з директором коледжу.

4. ТЕМАТИЧНИЙ КОНТРОЛЬ

4.1. Тематичний контроль навчальних досягнень здобувачів освіти забезпечує:

- усунення безсистемності в оцінюванні;
- підвищення об'єктивності оцінки знань, навичок і вмінь;
- індивідуальний та диференційований підхід до організації навчання;
- систематизацію й узагальнення навчального матеріалу;
- концентрацію уваги здобувачів освіти до найсуттєвішого в системі

знань із кожної освітньої дисципліни.

4.2. Тематична оцінка виставляється на підставі результатів опанування студентами матеріалу теми впродовж її вивчення з урахуванням поточних оцінок, різних видів навчальних робіт (практичних, лабораторних, самостійних, творчих, контрольних робіт) та навчальної активності студентів.

4.3. Перед початком вивчення чергової теми всі студенти/студентки мають бути ознайомлені з тривалістю вивчення теми (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт і термінами їх проведення, умовами оцінювання.

4.4. Тематична оцінка виставляється до навчального журналу в колонку з надписом «**Тематична**» без дати.

4.5. При виставленні тематичної оцінки враховуються усі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми. При цьому проведення окремої тематичної атестації при здійсненні відповідного оцінювання не передбачається.

4.6. Якщо студент (студентка) був(ла) відсутній(я) на заняттях протягом вивчення теми, не виконав(ла) вимоги навчальної програми, у колонку з надписом «**Тематична**» виставляється 1 бал. Тематична оцінка не підлягає коригуванню.

5. Підсумковий контроль

а. Підсумковий контроль полягає в оцінюванні рівня досягнення компетентностей відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця та включає семестровий контроль, державну підсумкову атестацію здобувачів освіти та атестацію здобувача фахової передвищої освіти.

б. Форма підсумкового контролю визначається навчальним планом коледжу, а зміст проведення підсумкового контролю визначається цикловою комісією і доводиться до відома здобувачів освіти на початку семестру, в якому передбачено відповідний захід підсумкового контролю.

Таблиця 3.1 – Відповідність оцінок за 12-бальною шкалою оцінкам за 4-бальною шкалою

Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за 12-бальною шкалою
Відмінно	10-12
Добре	7-9
Задовільно	4-6
Незадовільно	1-3

5.3. Семестровий контроль

5.3.1. Форма і терміни семестрового контролю визначаються робочим навчальним планом спеціальності і включають семестровий іспит, диференційований або недиференційований залік.

5.3.2. З освітньої дисципліни, яка вивчається впродовж двох і більше семестрів, підсумковий контроль здійснюється у формах, передбачених

навчальним планом. Загальна підсумкова оцінка проставляється як середня з урахуванням усіх семестрів вивчення освітньої дисципліни.

i. Якщо навчальним планом з навчальної дисципліни за семестр не передбачено проведення екзамену чи заліку, то студентам на підставі поточних тематичних (атестаційних) оцінок, отриманих протягом семестру, виставляється семестрова оцінка. Семестрова оцінка не підлягає коригуванню.

ii. Семестровий контроль у формі заліку (диференційованого та недиференційованого) проводиться за результатами поточного контролю і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліків оприлюднюються в журналі навчальних занять академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

iii. Під час проведення заліків навчальні досягнення студентів оцінюються за двобальною шкалою: зараховано, незараховано.

iv. Оцінка «зараховано» ставиться здобувачу освіти, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» ставиться здобувачу освіти, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

v. Семестровий контроль у формі екзамену проводиться за розкладом екзаменаційної сесії з обов'язковою присутністю здобувачів освіти. Семестровий екзамен – це одна з основних форм підсумкового контролю рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних умінь і навичок з окремої навчальної дисципліни за семестр.

vi. Семестровий контроль може проводитися в усній або письмовій формах, тестуванні з використанням технічних засобів, а також поєднання різних форм контролю. Форма проведення семестрового контролю зазначається в робочій програмі навчальної дисципліни.

vii. Екзаменаційна сесія проводиться в терміни, визначені робочим навчальним планом і затверджені графіком освітнього процесу, за окремим розкладом. Розклад екзаменаційної сесії готується навчальною частиною, погоджується заступником директора з навчальної роботи та затверджується директором коледжу й доводиться до відома викладачів і студентів не пізніше, як за місяць до початку сесії.

viii. Тривалість підготовки до кожного екзамену повинна становити не менше 2-х днів. Перед кожним екзаменом обов'язково проводиться консультація. Час і місце проведення екзамену дозволяється змінювати тільки за погодженням із

завідувачем відділення та навчальною частиною коледжу.

ix. Студент/студентка може одержати позитивну оцінку з семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

x. Здобувачі освіти, які одержали під час семестрового контролю більше трьох незадовільних оцінок, відраховуються з коледжу. Студентам, які отримали дві або одну незадовільну оцінку, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру (відповідно до графіку ліквідації академічних заборгованостей).

xi. Повторне складання іспиту допускається тільки у разі одержання незадовільної оцінки і не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється розпорядженням завідувача відділення.

xii. Студенти, які не з'явилися на іспит без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку. В екзаменаційну відомість їм проставляється «не з'явився (лася)».

xiii. Перескладання іспитів з метою підвищення оцінки допускається лише за дозволом директора коледжу.

xiv. Курсова робота, навчальна, виробнича практики оцінюються за 4-бальною шкалою. Захист курсової роботи, звіту з навчальної, виробничої, практик здійснюється особисто студентом.

5.4. Державна підсумкова атестація

5.4.1. Державна підсумкова атестація (далі - ДПА) проводиться відповідно до наказу МОН України № 1369 від 07.12.2018 р. «Про затвердження Порядку проведення державної підсумкової атестації».

5.4.2. Проведення ДПА закінчується на другому курсі.

5.4.3. Результати ДПА оцінюються за 12-бальною шкалою відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти.

5.4.4. Підсумкові бали виставляються у додаток до свідоцтва про повну загальну середню освіту на підставі семестрових балів незалежно від результатів ДПА. Бали за ДПА виставляються у додаток окремо.

5.4.5. ДПА з української мови та літератури, математики чи інших предметів зараховується здобувачу освіти на основі сертифікату УЦОЯО (за умови складання ним ЗНО).

5.4.6. Студенти, які одержали під час атестації один, два, три бали, допускаються до повторної атестації, яка проводиться наступного року.

5.4.7. Студенти, які одержали під час повторної атестації один, два, три бали, відраховуються з коледжу.

5.4.8. Здобувачі освіти (у разі досягнення повноліття) або один з батьків чи

інших законних представників можуть письмово звернутись до директора коледжу щодо проведення ДПА в інші строки, у тому числі достроково (за наявності документів, що підтверджують підстави перенесення строків), якщо здобувачі освіти:

- хворіли під час проведення атестації;
- не з'явилися для проходження атестації через поважні причини (смерть членів сім'ї чи близьких родичів, надзвичайні ситуації природного та техногенного походження, інші обставини, які об'єктивно унеможливають присутність здобувача освіти на атестації);
- тимчасово здобували загальну середню освіту за кордоном і повернулися в Україну після проведення атестації;
- були призвані (мобілізовані) на військову службу;
- виїжджають на постійне місце проживання за кордон.

5.4.9. Строки ДПА таких здобувачів у коледжі визначаються наказом директора коледжу, що видається на підставі відповідних підтвердних документів.

5.4.10. Здобувачі освіти можуть бути звільнені від зовнішнього незалежного оцінювання та пройти атестацію в закладі освіти, якщо вони:

- мають захворювання або патологічний стан, зазначений у Переліку захворювань та патологічних станів, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 29 серпня 2016 р. № 1027/900, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2016 р. за № 1707/29837 (за умови подання до Коледжу одного з документів або копії документів, зазначених у підпункті 1 п.2 наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 29 серпня 2016 р. № 1027/900 «Деякі питання участі в зовнішньому незалежному оцінюванні та вступних іспитах осіб, які мають певні захворювання та/або патологічні стани, інвалідність», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2016 р. за № 1707/29837), та не реєструвалися для проходження зовнішнього незалежного оцінювання з певного (их) навчального (их) предмета (ів);

- за рішенням регламентної комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти отримали відмову в реєстрації для участі в зовнішньому незалежному оцінюванні через неможливість створення особливих (спеціальних) умов (за умови подання до закладу освіти копії медичного висновку за формою первинної облікової документації № 086/3о

- «Медичний висновок про створення особливих (спеціальних) умов для проходження зовнішнього незалежного оцінювання», затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 29 серпня 2016 р. № 1027/900, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27 грудня 2016 р. за № 1707/29837, та витягу з протоколу засідання регламентної

комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти).

5.4.11. Строки атестації таких здобувачів освіти в закладі освіти визначаються наказом керівника директора коледжу. Особам цих категорій, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень фахового молодшого бакалавра, за їх заявою може бути одноразово перенесено атестацію на наступний рік із внесенням відповідних змін до індивідуального навчального плану.

5.4.12. Здобувачі освіти, які через поважні причини (смерть членів сім'ї чи близьких родичів, надзвичайні ситуації природного та техногенного походження, інші обставини, які об'єктивно унеможливають присутність здобувача освіти на атестації) не брали участі в основній сесії зовнішнього незалежного оцінювання з певного(них) навчального(их) предмета(ів), але не змогли через поважні причини взяти участь у додатковій сесії, можуть пройти атестацію в коледжі.

5.4.13. Строки атестації таких здобувачів освіти в коледжі визначаються наказом директора коледжу, але не раніше завершення додаткової сесії зовнішнього незалежного оцінювання.

5.5. Атестація здобувачів освіти

5.5.1. Атестація здобувача освіти полягає у встановленні фактичної відповідності рівня його підготовки вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця і проводиться екзаменаційною комісією (ЕК) після закінчення навчання за освітньо-професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр».

5.5.2. Екзаменаційна комісія перевіряє теоретичну та практичну підготовку випускника, вирішує питання про присвоєння йому освітньо-кваліфікаційного рівня, видачі державного документа про фахову передвищу освіту, опрацьовує пропозиції щодо поліпшення якості освітньо-професійної підготовки фахівців.

5.5.3. Робота ЕК проводиться у терміни, передбачені навчальними планами. Розклад роботи ЕК, узгоджений з головою комісії, затверджується наказом директора коледжу і доводиться до загального відома здобувачів освіти та членів екзаменаційної комісії не пізніше, як за місяць до початку складання кваліфікаційних екзаменів.

5.5.4. До складання кваліфікаційних екзаменів допускаються студенти, які виконали всі вимоги індивідуального навчального плану.

5.5.5. Державний кваліфікаційний екзамен проводиться як комплексна перевірка компетентностей професійно-практичної підготовки студентів з дисциплін, передбачених навчальним планом. Тривалість екзамену не повинна перевищувати шість академічних годин за день. Форми і зміст завдань, кількість балів, які можна отримати, визначається випускною цикловою комісією та доводяться до відома студентів на початку семестру, в якому відбувається контрольний захід.

5.5.6. Результати складання атестації здобувачів освіти оцінюється за 4-бальною шкалою. Кожен член ЕК оцінює підготовку студента, враховуючи повноту відповідей на питання, виконання практичних завдань.

5.5.7. Рішення ЕК приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, котрі брали участь у засіданні. При суперечливому результаті голос голови комісії є вирішальним. Рішення ЕК оголошується у день кваліфікаційного екзамену після оформлення протоколів засідання.

5.5.8. Здобувач освіти, який одержав незадовільну оцінку з кваліфікаційного екзамену, відраховується з коледжу і отримує академічну довідку.

5.5.9. Здобувач освіти, який не склав кваліфікаційного екзамену, допускається до повторного складання такого екзамену впродовж трьох років після закінчення коледжу.

5.5.10. Здобувачу освіти, який не склав кваліфікаційний екзамен з поважної причини (документально підтвердженої), директором коледжу може бути продовжений строк навчання до наступного терміну роботи екзаменаційної комісії із складанням кваліфікаційного екзамену, але не більше, ніж на один рік.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. З кожної навчальної дисципліни за всіма видами робіт розробляються критерії оцінювання навчальних досягнень студента.

6.2. Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою з дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

6.3. Таблиця «Критерії оцінювання знань, вмінь, компетентностей здобувачів освіти з навчальної дисципліни»:

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
«Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
«Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.

6.4. Критерії оцінювання екзаменів

Оцінку «відмінно» отримує здобувач освіти, який повністю оволодів програмним матеріалом, точно й повно виконав практичні завдання; виявив творчу самостійність, знання спеціальної літератури, тверді переконання та вміння їх захищати, високу комунікативну культуру, уміння робити практичні висновки; на семінарських, лабораторних, практичних заняттях показав достатній рівень розвитку умінь і навичок точного застосування знань.

Оцінка «добре» виставляється за тих же умов. Відмінність у знаннях здобувача освіти полягає в дещо обмеженому й звуженому прояві тих же якостей, які слугують критеріям відмінної оцінки – творча самостійність, знання літератури тощо. Але вже немає тієї свободи викладу матеріалу, як у першому випадку, можуть допускатися окремі помилки, що легко виправляються самим студентом під час бесіди.

Оцінка «задовільно» виставляється за повне знання програми та за виконання завдань. У цьому випадку здобувач освіти може й не виявити самостійності суджень. Відчувається, що він дещо просто «завчив», однак навчальний матеріал він загалом знає. Має певне уявлення про вимоги практики, може знайти нові приклади або умови застосування знань на практиці. Знає літературу, але, можливо, не всю і не може дати достатньої критичної оцінки. Володіє необхідними вміннями. Можливі недоліки в аспекті комунікативної культури.

Оцінка «незадовільно» виставляється, якщо здобувач освіти не має повних знань. Завдання не виконані або виконані невірно. Уміннями й навичками студент не володіє. Навчальної літератури зовсім не знає.

6.5 Критерії оцінювання практики

Оцінку «відмінно» студент отримує в тому випадку коли повністю виконав програму практики, представлений звіт про практику за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам програми практики. Основні положення звіту глибоко обґрунтовані, логічні. Висока старанність у використанні, бездоганне зовнішнє оформлення. Захист звіту впевнений і аргументований.

Оцінка «добре» ставиться в тому випадку, коли здобувач освіти повністю виконав програму практики, звіт про практику за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам. Основні положення звіту достатньо обґрунтовані, незначне порушення послідовності. Достатня старанність у виконанні, добре зовнішнє оформлення. Захист звіту аргументований, але з деякими неточностями в другорядному матеріалі, які студент сам виправляє.

Оцінка «задовільно» ставиться в тому випадку, коли здобувач освіти повністю виконав програму практики, звіт відповідає вимогам програми практики, але має неточності за структурою і змістом. Основні положення змісту недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення задовільне. Захист звіту із значними помилками, які студент сам виправляє з допомогою викладача.

Оцінку «незадовільно» отримує здобувач освіти якщо відсутня систематичність у роботі студента, який виконав програму практики (більше 50%), звіт відповідає вимогам програми практики, але має значні неточності за структурою і змістом. Основні положення звіту недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення задовільне. Захист звіту з великими помилками і прогалинами, які

студент не може виправити.

6.5. Критерії оцінювання курсових робіт здобувачів освіти

Оцінку «відмінно» заслуговує здобувач освіти, який успішно виконав курсову роботу та під час захисту дає логічно побудовані, послідовні, обґрунтовані відповіді на поставлені питання; уміло використовує аналіз та влучно підбирає критерії для порівняння загальнотеоретичних понять з практичними. Вільно володіє термінологією під час характеристики різноманітних понять, уміє виділяти й оцінювати окремі проблеми у галузі.

Оцінку «добре» заслуговує здобувач освіти, який володіє повним обсягом знань відповідно до навчальної програми, але припускається неточностей у відповіді; не завжди може аргументувати та захистити висловлені ним думки й положення; має певні навички аналітичної діяльності, але не завжди може використати їх у відповіді; опрацював усі рекомендовані джерела, але недостатньо оперує ними; використовує для відповіді положення тільки окремих наукових праць припускається окремих непринципових помилок під час відповіді.

Оцінку «задовільно» заслуговує здобувач освіти, який виявив знання не менше 70% навчального матеріалу, але має низький рівень навичок аналітичної роботи, не завжди може використати отриману інформацію під час розгляду загальнотеоретичних проблем; має недостатні навички систематизації та узагальнення матеріалу; виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності, але припускається помилок та неточностей у відповіді.

Оцінка «незадовільно» виставляється здобувач освіти, який виявив істотні прогалини у знаннях основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні кваліфікаційних завдань і не може продовжити навчання без додаткових знань.

6.6. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти за результатами виконання ККР, відповіді на державних кваліфікаційних екзаменах.

Варіант (білет) складається не менше, як з трьох питань, які охоплюють теоретичний і практичний матеріал. Кожне питання оцінюється за 4-бальною шкалою.

Знання здобувачів освіти оцінюється як з теоретичної, так і практичної підготовки за такими критеріями:

– «Відмінно» – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

– «Добре» – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування щодо тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного.

– «Задовільно» – студент в основному опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але не переконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточності, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх з майбутньою діяльністю.

– «Незадовільно» – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні мислення та сформованість практичних навичок.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

7.1. Оцінювання результатів дистанційного навчання студентів коледжу передбачає, що:

- студенти, які здобувають освіту з використанням технологій дистанційного навчання, проходять поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання;

- види та періодичність оцінювання при використанні технологій дистанційного навчання визначаються відповідно до форми здобуття освіти (очної, індивідуальної тощо);

- оцінювання може здійснюватися за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою коледжу (за наявності правил переведення такої шкали до системи оцінювання, визначеної законодавством);

- результати оцінювання фіксуються в журналах обліку навчальних занять та педагогічної практики;

- оцінювання може відбуватися очно або дистанційно (з дотриманням академічної доброчесності), у синхронному або асинхронному режимі.

7.2. У синхронному режимі здобувачі освіти можуть:

- брати участь в усних формах контролю із використанням серверу Discord (індивідуально або в групах);

- виконувати письмові роботи (у тому числі – захист проектів, презентації та ін.) із використанням серверу Discord та інструментів Google;

- виконувати тести на платформі Googleclassroom (або інших – за вибором викладача та з урахуванням можливостей студентів);

- виконувати інші завдання, які пропонує викладач.

З урахуванням ризиків технічних збоїв під час виконання окремими студентами завдання передбачено можливість повторного виконання завдання (тесту, контрольної, самостійної роботи тощо).

7.3. В асинхронному режимі здобувачі освіти можуть:

- виконувати завдання на платформі Googleclassroom;
- виконувати письмові роботи у текстових редакторах (Word та ін.) або у зошиті, знімати на відео або записувати аудіо усних відповідей та надсилати файли викладачу засобами електронного зв'язку (за відсутністю технічних засобів навчання або доступу до мережі Інтернет);
- виконувати інші завдання, запропоновані викладачем.

7.4. Результати оцінювання навчальних досягнень студентів фіксуються в електронному журналі та на сторінках навчальних предметів на платформі Googleclassroom.

7.5. Поточне оцінювання

При поточному контролі оцінюванню підлягають: рівень засвоєння теоретичних знань і практичних умінь і навичок з тем, включених до змістовних розділів та модулів навчальних програм:

- самостійне опрацювання тем;
- виконання розрахунків, лабораторних і контрольних робіт;
- виконання інтерактивних завдань для поглибленого вивчення або контрольної перевірки знань;
- виконання індивідуальних або групових завдань певної форми звітності з наданням зворотного зв'язку;
- формування понятійного апарату навчальної дисципліни;
- обговорення дискусійних питань в асинхронному режимі;
- підготовка рефератів та презентацій за заданою або довільною проблематикою;
- формування бази даних навчальної дисципліни за принципами ієрархічної систематизації понятійного апарату;
- оцінювання якості навчальної дисципліни.

Поточне оцінювання викладачі можуть здійснювати в усній і письмовій формах, застосовуючи такі його види: тестування, практичні, контрольні, діагностичні роботи, дослідницькі та творчі проекти, есе, усні співбесіди та опитування тощо.

7.6. Підсумкове оцінювання.

Проведення підсумкового контролю може здійснюватися такими засобами (синхронно або асинхронно):

- автоматизовані тести для контролю та самоконтролю результатів навчання здобувачів освіти;
- різнорівневі індивідуальні та групові завдання певної форми звітності (звіт,

презентація, проект, відеозапис тощо) з наданням зворотного зв'язку щодо перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти за матеріалом, що вивчається;

– оцінювання викладачем взаємодії та комунікації між суб'єктами дистанційної форми навчання в асинхронному і синхронному режимах;

– оцінювання викладачем результатів колективної співпраці між суб'єктами дистанційної форми навчання з використанням глосаріїв, баз даних навчальних дисциплін тощо.

7.7. Підсумкова оцінка за семестр виставляється з урахуванням результатів поточного, тематичного оцінювання, оцінювання різних видів діяльності, отриманих студентами під час дистанційного навчання та до його початку. Якщо з навчального предмета (дисципліни) не передбачено тематичних підсумкових робіт, підсумкова оцінка може виставлятися за результатами поточного оцінювання. Студенти, які не мають результатів поточного оцінювання з об'єктивних причин, можуть бути оцінені за результатами проведення семестрової контрольної роботи.

Тематичні та семестрові підсумкові роботи, які було проведено в умовах дистанційного навчання, фіксуються в електронному журналі обліку навчальних занять із зазначенням дати їх проведення.

7.8. Семестровий контроль результатів навчання здобувачів освіти коледжу (у т.ч. екзамен, захист курсових робіт та звітів про проходження практики) в умовах застосування технологій дистанційного навчання здійснюється у дистанційній формі засобами різних видів синхронної чи асинхронної комунікації, зокрема систем проведення відеоконференцій.

7.9. Обсяг матеріалу дисципліни, що вивчається й виноситься на підсумковий контроль, може бути скорочено за рахунок менш важливих, на думку викладача, питань програми навчальної дисципліни. Перелік таких питань програми навчальної дисципліни затверджується рішенням відповідної циклової комісії за поданням викладача, який приймає екзамен (залік).

У разі, якщо заходи поточного контролю дозволяють однозначно визначити рівень набуття передбачених програмою навчальної дисципліни результатів навчання, допускається виставлення підсумкової оцінки за екзамен (залік) шляхом пропорційного перерахунку семестрових оцінок у підсумкову оцінку.

Під час проведення семестрового контролю у формі екзамену за затвердженим розкладом екзаменаційної сесії завідувачі відділеннями або керівники академічних груп забезпечують ідентифікацію особи здобувачів освіти, особливо для завдань, які виконуються в усній формі.

Передекзаменаційна консультація проводиться за затвердженим розкладом засобами аудіо- або відеоконференцій.

Захист курсових робіт із застосуванням дистанційних технологій відбувається за розкладом, затвердженим навчальною частиною, і передбачає захист робіт перед комісією й оголошення результатів в режимі відеоконференції.

Конкретний спосіб та етапи проведення екзамену визначаються з урахуванням технічних і комунікативних можливостей усіх учасників освітнього процесу.

Екзаменаційне завдання може складатись з:

- набору практичних ситуацій (стереотипних, діагностичних та евристичних завдань), випадковим чином згенерованого засобами обраного ресурсу, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної та практичної підготовки здобувача освіти і рівень його компетентності з навчальної дисципліни;

- тестових запитань із активованою опцією автоматичного вибору випадкових тестових запитань з бази тестів для кожного здобувача освіти, а також перемішуванням запропонованих варіантів відповіді (за допомогою спеціалізованих сервісів із онлайн-тестування);

- творчих завдань та експериментальних ситуацій, розв'язання яких потребує від здобувача освіти комплексних знань з дисципліни;

- інших завдань, які можуть продемонструвати рівень отриманих результатів навчання, на перевірку яких спрямований екзамен.

Максимальна тривалість складання екзамену від моменту його початку здобувачем освіти має бути однаковою для всіх студентів. Якщо екзаменаційне завдання містить творчі питання, кейси, максимальна тривалість екзамену може бути збільшена.

У разі виникнення під час складання екзамену обставин непереборної сили здобувач освіти повинен негайно повідомити екзаменатора, завідувача відділенням або керівника академічної групи про ці обставини за допомогою визначеного каналу зв'язку (телефон, месенджер тощо) з обов'язковою фото-або відеофіксацією стану виконання завдань та об'єктивних факторів, що перешкоджають його завершенню. За цих обставин можливість та час перескладання екзамену визначається екзаменатором та навчальною частиною в індивідуальному порядку.

Здобувачі освіти, які допущені до складання екзамену, але з об'єктивних причин не можуть взяти в ньому участь із використанням визначених коледжем технічних засобів, мають надати в навчальну частину та екзаменаторові підтверджуючі матеріали до початку екзамену. У такому випадку екзаменаційною комісією має бути обраний альтернативний варіант складання екзамену, який би забезпечував ідентифікацію особи здобувача освіти, дотримання академічної доброчесності та можливість перевірки результатів навчання здобувача освіти.

Якщо опанування навчальної дисципліни (проходження практики) потребує обов'язкового виконання завдань, які неможливо виконати дистанційно, то відповідна дисципліна (практика) і підсумкове оцінювання з такої дисципліни (захист результатів проходження практики) переносяться на наступний семестр шляхом внесення змін до навчального плану. У цьому випадку результати

оцінювання здобувачів освіти з відповідної дисципліни не враховуються при розрахунку рейтингового балу здобувачів освіти у поточному семестрі та враховуються при розрахунку рейтингового балу в наступному семестрі.

Оцінки, отримані здобувачами освіти за результатами семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій, вносяться в екзаменаційні відомості (відомості захисту курсових робіт, звітів з практики), електронні журнали навчальних занять, залікові книжки та індивідуальні картки здобувача освіти.

7.10. Атестація здобувачів освіти має за мету встановлення відповідності їх результатів навчання вимогам освітньо-професійної програми та/або вимогам програми кваліфікаційного іспиту за спеціальністю. Атестація завершується оголошенням рішення екзаменаційної комісії (ЕК), на підставі якого коледж присуджує здобувачу, який успішно виконав освітню програму на певному рівні освіти, відповідний ступінь фахової освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

Атестація здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання здійснюється засобами дистанційних освітніх технологій у режимі відеоконференції.

Для атестації здобувачів освіти у формі атестаційного іспиту має бути створений методичний комплекс з назвою іспиту.

Курс з назвою атестаційного іспиту повинен містити:

- робочі програми навчальних дисциплін, винесених на атестаційні іспити за спеціальностями;
- критерії оцінювання відповідей здобувачів освіти;
- матеріали довідкового характеру, передбачені для використання здобувачами під час підготовки до атестаційного іспиту;
- комплекти екзаменаційні завдання, забезпечені варіативністю, засобами системи дистанційного навчання.

Передатестаційна консультація за умов використання технологій дистанційного навчання проводиться засобами відеоконференцій за затвердженим розкладом консультацій.

За теоретичну і практичну частини іспиту виставляється оцінка за 4- бальною шкалою оцінок, яка фіксується у екзаменаційній відомості та прописується в протоколі екзаменаційної комісії.

Повторне складання (перескладання) атестаційного іспиту з метою підвищення оцінки не дозволяється.